

Egy krakkói polgár feljegyzései Báthori István korából

Mikor diákkövel először kerültem Krakkóba, lépten-nyomon a közös múlt emlékeibe botlottam. Ha megtudták, hogy magyar vagyok, rögtön sorolták Hedvig, Báthori vagy Bem apó nevét. Legfőképpen a tudós, toleráns, de komor István király alakja töltött be minden krakkói zugot. Később aztán, amikor magam is alumnusa lettem a Jagelló Egyetemnek, majd amikor már ama „közös múlt” hagyományának nem annyira a csillogó felszínét, mint inkább a mélyebb gyökereit kezdtem bolygatni, világossá vált, hogy nem csak a „nagy történeti nevek” kötik hozzánk Krak-kót (és persze nem csak az oly gyakran citált fenti három név), hanem sok minden más is. Legfőképpen az egyetem, amelyet Nagy Lajos királyunk leánya, Hedvig mentett meg a korai elenyészéstől, s az alapító Kázmér után szinte második megalapítójává vált. Ez az egyetem majd hatezer magyar diákot látott falai között az 1400. esztendőtlől kezdve. Ezek egy része külön házban, a magyar burzában lakott a Bracka utcában — ma már csak egy tábla őrzi a ház emlékét. Magyar emlékeket idéz a Szent Katalin-templom is az úgynevezett „magyar kápolnával”, amelyet Stibor erdélyi vajda alapított, s itt is pihent örök nyugalomra. A magyar ötvösök keze munkájában gyönyörködhettem, amikor felnyílt előttem a Mária-templom kincstára, s a páncélszekrényben ott sorakoztak a filigrános, bőrtűs, sodronyzománcos kelyhek. Az egyetemi templom pedig egy erdélyi ötvös remekművével dicsekedhet. A legtöbbször magyar emlék azonban odafönt a királyi várban, a Wawelban várja a látogatót. A magyar sisakot, erdélyi sodronyinget a lengyel uralkodók is szívesen viselték, nem is szólva az ékszerekről. A legjelentősebb „hungaricum” ott van a székesegyház szentélyében: a lehunyt szemmel, megfáradt arccal is tekintélyt parancsoló István király komor márványalakja a síremléken.

Báthori István uralkodásának évtizedét (1576—1586) hajlamosak vagyunk pompás koronázással, ünnepekkel, vadászatokkal, háborúságokkal kitölteni. Kétségtől mindezek megvoltak, ám a mindennapi élet éppúgy folyt háborúságok alatt, mint béketárgyalások idején. Az ünnepnapok nagyon hamar elmúltak, a dolgos hétköznapból pedig nagyon sok volt... A velünk született kíváncsiság gyakran készített arra, hogy valamely sánta ördög segítségével megpróbáljuk felemelgetni a régmúlt korok házfedeleit, s közelebb is láthassuk a mindennapokat, a mindennapok szereplőit. A sánta ördög pedig segítségünkre jön, méghozzá egy nem is akármilyen történeti s irodalmi forrás, az *emlékirat* alakjában. (Természetesen itt most bővebb műfaji kategóriáról szólok, hiszen nem csak a kifejezett memoár, hanem a napló, a történeti feljegyzés, az útirajz is ide tartozik.) Így már könnyedén leemelgethetjük a háztetőket, s bár kissé csalódnunk fogunk; mert nem minden úgy néz ki, ahogyan azt a mai szemléletünket is bizony befolyásoló múlt századi történeti festészet nyomán elképzeltük, ugyanakkor számtalan érdekes apróságot fedezhetünk fel, amit a talmi csillogás, vagy a száraz, pusztán fogalmakban gondolkodó tudomány később eltakarta előlünk.

Báthori István uralkodása egyáltalán nem volt aranykor — a kortársak számára. Az Erdélyben némileg más kormányzati formákhoz (és tegyük hozzá, némi engedelmességhez) szokott uralkodó sem érezte mindig kitűnően magát a Jagellók trónján. A későbbi hanyatláshoz képest azonban ténylegesen jobb volt ez az időszak. Sokkal később pedig — elsősorban háborúi okán — igencsak sokféleképpen interpretálták Báthori uralkodását, sokszor egészen eltorzítva a hajdani történeti valóságot. Báthorinak már a megválasztás után egész sor kellemetlensége támadt, részint a hatal-

mas Habsburg-vetélytárs, részint az őt támogató lengyel ellenpárt miatt. Ennek sem örült különösen, hogy a gnieznói érsek, Jakub Uchański el sem jött a koronázásra, pedig ez az ő hivatalos feladata lett volna. Az meg szinte a legkínosabban érintette, hogy a kiváltságaira rendkívül kényes, hatalmas kereskedőváros, Dancka, nem ismerte el uralkodójának; a kompromisszum pedig hosszú háborúba és rengeteg pénzbe került. A szejm ugyan meghökkenett, amikor a király kifakadt: nem festett bábként akar ülni a lengyel trónuson, és nem tűri, hogy őt és tanácsosait kioktassák — ehhez a hangnemhez bizony nem szoktak hozzá az „aurea libertas” légkörének bővületében élő lengyel nemesek —, de István király keze mégiscsak kötve volt: a koronázási eskü, az ország törvényei, a szokásjog mind-mind akadályozták. Csak a koronázási esküje miatt s a szejm állandó unszolására indult harcba az oroszok ellen, Livföld visszaszerzésére. (Erre kellett ugyanis ígéretet tennie.) Ellenfeleivel nagyon humánusan bánt, hiszen titokban reménykedett abban, hogy későbbi török-ellenes terveinek megnyerheti őket. Saját katonáit viszont igencsak rövid pórázon tartotta, amire bizony szükség volt: a lengyel és a magyar csapatok között szinte állandó volt a véres incidensekig menő súrlódás. Amikor pedig békekötésre került sor, a jezsuita diplomata, Possevino páter elég sok zavart okozott a királynak, mert túlbuzgóságában inkább nézte Róma, mint Krakkó érdekeit. (Gyulafehérvárról nem is szólva.) Az ország belpolitikájában sem szűnt meg a feszültség: amikor Samuel Zborowskit, Báthori egyik mágnás ellenfelét Zamoyski kancellár lefejeztette, sokan már gyűlölt idegen zsarnokot láttak István királyban. (Ami a nyakazást illeti, Báthori annak idején a kerelőszentpáli csatamezőn nem sokat teketóriázott elfogott ellenfeleivel, s most, ennek a rémképe ötlött fel az ellenzék előtt.) Halálakor nem mindenki gyászolt őszintén: még gúnydal is született a „tirannus” pusztulásáról, a gyűlölt magyarok némelyikének pedig menekülésszerűen kellett az országot elhagynia. Ez a korántsem pozitív összkép azonban — akárcsak nálunk Mátyás király halála után — a még sokkal rosszabb körülmények között később egyre fényesebbnek látszott.

Az előbbi felsorolásban a nagy történelmi problémákat láttuk csak — ám mindezek nem befolyásolták egészen mindig és mindenki életét. Főképpen nem a főváros, Krakkó életét, hiszen a háborúk messze innen zajlottak, a szejmek sem folytak itt, a leginkább még a háborúk okozta örökös adóprés érezte a polgárokkal a nehéz időket. A város élte a maga életét, állandó belső, városközi küzdelmeivel, szenzációival, bűneseteivel, amelyekhez időnként egy-egy „csodajel”, természeti katasztrófa járult. Még a nagy események, koronázás, királyi temetés, az erre való készülődések is inkább kötelességet: fegyveres őrszolgálatot, vagy más formában való aktív közreműködést kívántak meg a polgároktól — nem lehetett csak úgy önfeláldozóan bámszkozni. Mindezeket híven láttatja velünk egy névtelen krakkói polgár kis krónikája István király idejéből.

Egy XVI—XVII. századi miscellanea-kötet őrizte meg számunkra a krakkói feljegyzéseket, amelyek 1575 és 1595 között foglalják magukba az említésre méltó eseményeket. (Ez a vegyes gyűjtemény egy hungarikumot is tartalmaz: egy gúnyverset Győr 1594-es föladásáról.) A krakkói polgár krónikáját nyomtatásban Henryk Barycz adta ki 1930-ban, a „Biblioteka Krakowska” sorozatban. Bár több magyar vonatkozást tartalmaz, a magyar történeti szakirodalom eddig sehol sem említette.

A szerzőről úgyszólván semmit sem tudunk. Nevét, személyiségét gondosan elrejtji. A szövegből azonban kiderül, hogy valamelyik céhbe tartozott, de egyáltalán nem a gazdag patriciusok sorába. Többször is igen határozott állásfoglalással beszél el a hangadó gazdag polgárság és a „közép” (*pospólstwo*) közti konfliktusokat, s egyszer maga is így nyilatkozik: „minket is, köznépet, elküldtek”. Életkorát tekintve már nem lehetett túl fiatal, mert egyes utalásokból úgy tűnik, hogy nemcsak Zsigmond Ágost, hanem még Öreg Zsigmond uralkodásának idejére is emlékszik. Gondolkodásmódját szintén állásfoglalásaiból tudjuk rekonstruálni: határozottan Báthori pártján áll, annak kancellárját, Jan Zamoyskit egy helyütt a „haza atyjának” nevezi. Vallását tekintve őszinte katolikus, de hasonlóan királyához, ő is a tolerancia híve.

Ez különösen megmutatkozik egy későbbi esemény, a krakkói evangélikus templom 1591-es lerombolásának leírásánál.

Járjuk most már mi is be névtelen vezetőnk segítségével a Lengyel Királyság fővárosát, és hallgassuk meg a Báthori uralkodása alatt történt események „igaz históriáját”, no meg a kor pletykáit. Hallgassuk meg a szerzót anélkül, hogy külön tipologizálnánk és csoportosítsanánk az eseményeket jellegük szerint; egyedüli támaszunk az időrend legyen, ahogy azt a mi krakkói „közemberünk” megírta.

István király uralkodásának kezdetén, 1576-ban, még a koronázás előtt a város egyik legnagyobb problémája a szüntelen őrségállítás. „1576-ban, január 15-ik napján a városházán megosztották a köznépet a kereskedő urak és céhmester urak között mind az éjjeli, mind a nappali őrség miatt. A tanácsurak azt akarták, hogy minden családfő hetenként öt garast adjon. Ott a tanácsurak megosztották a céheket, melyeknek száma 32 volt. A kereskedő urak mellett csak a mészárosok, kerékgyártók és a kötélverők maradtak. Amikor az urak meglátták, hogy a céhbeliék többsége melléjük áll, mindegyiket egyenként kezdték vizsgálni, vajon van-e a fiatalabbaktól megbízásuk, avagy nincs; mindegyik elismerte: nincs. Akkor az urak behívták a kereskedő urakat s a mellettük álló céheket, akik a terembe jöttek. Szószólójuk Jurek Lembach úr, akkori öregmester volt. Amikor pedig minket, céhbeliéket a kisebbik szobából a tanácsterembe hívtak, megválasztottuk magunk közül Jan Cyrus urat, aki akkor a szűcsök atyamestere volt, Cyrus Rozmus krakkói esküdt úrral egyetemben. Akkor ott Jan Cyrus úr az összes céh nevében azt mondta, hogy személyenként akarjuk őrizni és védeni a koronát a király öfelsége számára, akit minékünk az Úristen ad az egyetértésért, ugyanolyan módon, ahogyan a mi eleink tették. Ez a francia elmenetele után volt.” (Tudniillik a megválasztott Valois Henrik király titokban történt elmenekülése után.) Az ügy azután azzal zárult le, hogy végül 150 darabont kellett a mestereknek állítaniuk, ami bizony pénzükebe került.

István király bevonulását rossz előjelek előzték meg. „Az 1576-os évben, március 31-én szándékosan megölte magát puskával egy krakkói polgár, név szerint Jan Kurowski, aki rögvest meghalt. Nem akarták a templom mellett eltemetni, végül ki kellett vinni a városból falura. Ugyanezen évben, ugyane hónapban, két nappal ezek előtt, március 29-én, a krakkói várban, az iskolában [ez a káptalaniskolája volt] puskával meglöttek egy kisgyermeket, aki szintén rögtön meghalt. Április hónap nyolcadikán a Flórián kapu előtti híd beszakadt, tizenöt nappal István király bevonulása előtt.”

Az 1577-es év egyik krakkói szenzációja egy városi darabont fölnevelése, aki Hanus Lang patrícius szolgáját egy harmadik személy felbujtására megkísérelte megölni — magyarán bérgyilkos volt. A kivégzést azonban hosszas huzavona előzte meg, mert a város kiváltságait védelmező polgármester és a mindenbe beavatkozó központi hatalom, a krakkói várnagy között vita támadt. Végül is a várnagy kiadatta magának az elítéltet, és a felbujtó háza előtt végeztette ki, a kispiacon. „Ez a városnak újabb veresége volt. Mert látnivaló volt, hogy a tanácsurak mennyire féltik a jurisdikációjukat, most is, mint ahogy régen is.” Az áldozatot viszont sikerült megmenteni. „A Lang urak deákja, aki miatt mindez történt, még 1590-ben is vígan járkált a világban.”

A másik szenzációt mesélje el maga krakkói útitársunk. „Június 22-én Szent Péter és Pál vigíliáján, nagy esőben, villámlásban elragadtatott a földről egy hajadon, testestül lelkestül, az olkuzsi fekete Pawel leánya, aki Mączynska patikárius-asszonynál volt tanulni. Ahogy eltűnt, úgy is jött vissza. Június utolsó napján aztán ismét elragadtatott a hajadon, megintcsak nagy villámlásban, mennydörgésben, nagy esőben, mindabban, amiben korábban, és ugyanúgy tért vissza. Ebben az ügyben aztán tekintélyes emberek nagy inkvizíciót indítottak, élükön állt őnagysága, a kamieneci püspök úr, Stanislaw Bialobrzecki, meg tizenegy prelátus és néhány doktor, tudós emberek. Akkor aztán a városházára jött a krakkói alsztarosza úr, Palczowski, aki szigorú vizsgálatot folytatott, és mind a házigazdától, mind ama leánytól esküt vett, hogy ezeket elismeri és nem hazugság az egész. Mind az első,

mind a második elragadtatását elismerte, hogy mi minden történt vele és mi mindent látott, amint ez később nyomtatásban is megjelent. Ez a hajadon, akit az emberek ismertek és láttak, nemsokára ezután férjhez ment. Mindenesetre ő mindarra megesküdütt, amit ott látott, ami a nyomtatásban megjelent. Néhányan azonban úgy vélték, hogy mindez kitalálás, különösen az eretnekek fogták rá a jézusitákra." A Krakóban nevelkedő kisasszony égi utazása nyilván nem volt több hallucinációnál, amiből a férj azután valahogy csak kigyógyította. (Ámbátor ha Däniken és hazai hívei ismerték volna ezt az adatot, bizonyára megmagyarázzák nekünk valami úrhajómesével...) Hogy pedig a kor is abszurdnak találta az egész históriát, bizonyíték rá, hogy a nyomtatásban megjelent égi utazásra (amely azonban egyetlen példányban sem maradt fenn) rögtön dühös ellenvélemények jelentek meg, a legszégyentelenebb hazudozásnak titulálván a látomást. (Ezekből két különböző mű is fennmaradt.)

Az 1578-as esztendő hosszas városházi küzdelmekkel telt. A patriciátus egyik hangadóját próbálták leszerepeltetni a király előtt, a gyanúsítottra, Erasmus Czeckotkára bizonyítva nemcsak a házasságtörést, de a városi könyvek meghamisítását is. A dolog vége azonban ugyanaz lett, mint sok ilyen más történetnek annak előtte és annak utána: a különféle protekciók megmentették Czeckotkát, s még a vádlónak kellett bocsánatot kérnie...

Az útdó kivetése körül is nagy csatározások folytak, de megváltoztatták a városi mértékeket is: „Ugyanezen 1578. év szeptember 20-án a krakkói piacon, a városháza előtt elégették az összes városi gabonamérőt, halomba rakván a városi mérleg előtt az összes hitelesített mérőt, mindez Hieronim Zalasowski polgármester úr és Piotr Zborowski krakkói vajda úr hivatala idején történt. Mindezt maguk a tanácsnok urak cselekedték, akik a nemességnek akarták kedvezni, hogy kisebb mérő legyen. Ebből mindegyikük hasznát húzotta, csak a megnyomorított közember nem, hiszen az új mérő kisebb volt, de ugyanannyit kellett fizetni, mint amikor még nagyobb volt.”

Az 1579-es esztendő ismét az őrségállítás körüli vitákban telt, míg a következőt, az 1580-ast szerencsétlenségek és bűntények jellemezték. „Ebben az évben a Golębia [Galamb] utcában Krysztof Hennik szabónál építkeztek, amikor leszakadt két boltozat, az egyik a földszinten, a másik a pincében, öt embert agyonütött, sokakat megsebesített. Ugyanebben az évben, június 28-án a krakkói városháza szolgáját felnégyelték, mert az különleges módon kinyitva a hivatali helységet, pénzt lopott. Sok mindent beszéltek, és néhány tanácsbelit is meggyanúsítottak. Az Úristen azonban kegyeskedett a tisztességes embereket a rossz nyelvektől megoltalmazni és azt a személyt fölfedezni, aki méltó volt arra, hogy az akasztófán túl a felnégyelés fizetéséig elnyerje.”

Az 1581-es esztendőt új vám bevezetése keserítette meg. Az éjszakai őrség körül is fellángoltak a viták. Az eget októberben éjjel nagy fényesség töltötte be, nem kis rémületére a krakkóiaknak. A bűnesetek között egy zsidó kereskedő megöléséről hallunk; a három tettes közül kettő kiszabadult, a harmadikat azonban alaposan megtorturálták.

1582-ben ismét kitört a háborúság Erasmus Czeckotka körül, végül a krakkói tanács nem mert panaszt tenni a király előtt a nagyhatalmú patricius ellen. Augusztusban egy ágyban fekvő diákot ölt meg egy ablakon belövedlő szolgáló. Az áldozat halálát csak reggel vették észre, hogy nem akar felkelni. „Szeptember 26-án aztán eltemették a megölt diákot a Szentháromság templománál. A szolgáló pedig a holttest után ment fekete csuklyában, puskával.” A gyilkosság büntetése várfogság volt, és 30 ezüstmárka vérdíj lefizetése. Ebben az évben Krakó lakosait egy több hétig látható üstökös tartotta rettegésben, „amelyet megmértek a tanult emberek, doktorok, matematikusok, és azt mondták, hogy ilyen nagyságú, ilyen hatalmas üstökös eddig nem hallott dolog volt...”

Az 1583-as esztendő nem éppen a legszebb fényt vetette a Krakóban tartózkodó magyarokra (ezek elsősorban a király udvarában és testőrségében szolgáltak). „Már-

cius 27-én a magyarok a Rogacka utcán erőszakot követtek el, a férjétől elraboltak egy asszonyt, leittatták és megerőszakolták, a kamrát pedig szétverték. Vasárnap törvényt tettek, a törvény elé több mint egy tucat tanú jött el, végül kiegyeztek, a vétkeseket pedig nem büntették meg.”

A krakkóiak egyik szenzációja volt ebben az évben a királyi állatkert gyarapodása. „Július 7-én a nőtény oroszlán megkölykezett a krakkói várban, két hímet és két nőtény kölyköt hozva a világra, amelyek hármaja megdöglött, csak egy maradt meg, ezt valamelyik fejedelemlenek ajándékozták.”

A bűnügyi krónika azonban nem ért véget, többek között ismét hazánkfiái miatt: „1583-ban, augusztus 18-án krakkói udvarházában meglópták önagságát, Sebastyan Lubornirski urat, aki ebben az időben a wieliczkaei és bochniai sóbányák sókamaraispánja volt. Erőszakkal törtek be a pincébe. A kárt hatvanezer aranyra tették. Később ez a kár a magyarokra bizonyult rá, amint arról alább mindjárt szó lesz. Ugyanezen év október 31-én Krakkóban felakasztották a krakkói sókamaraispán úr ellen vétkezett gonosztevőt, aki kirabolta öt bandájával együtt, s akit elfogván Bécsből hoztak vissza, és itt Krakkóban végezték ki.”

Az év rémtörténetei korántsem értek még véget. Itt van mindjárt a „gyengébb nem” két képviselője: „Ugyanezen évben, december 30-án karácsony után való pénteken, két fehérszemélyt fejeztek le a Mária-templom előtt, az egyiket azért, mert rábírt a szeretőjét, hogy ölje meg a férjét, a másikat pedig, akit előzőleg a pellenégen megkorbácsoltak, azért, mert bevallotta, hogy a várost fel akarta gyújtani.”

A másik háborzongató história arról szól, aki négyszer akart egymásután öngyilkos lenni. „1583-ban, december utolsó napjának alkonyatán Blażej úr szolgálja, Jan, fürdőben volt Kazimierzben. Ez az ördög kísértéséből négyszer próbált meghalni. Legelőbb fölment a fürdő fölötti padlásra, levetette az ingét és arra akasztotta fel magát, de miután (az inge) vékony volt, nem bírta tartani, leszakadt az emeletre. Onnan kiugrott a tető alá, az ereszről a Visztulára, nagyon magasról, de egy tetőre esett és megsérült. Nagy iramban a Visztulának ment, a vízen már jégtáblák úsztak, a hídnál felbukkant, amíg aztán a zsidókkal szemben, a Szent Sebestyén ispotállal átellenben a halászok kimentették. Amikor már a vízből kimentették, a halászoknál átmelegedett és azok ellátták őt, íme késsel ismét megszurta magát, csak az Úristen őrizte meg, hogy bordát talál, és nem halt meg azonnal. Igaz dolog, hogy ez az ember felgyógyult, és négyszer ilyen kemény halált készítve magának megmaradt. Ez mesélte azt is, hogy amikor a Visztulában olyan sokáig a víz alatt járt (és meztelen volt), mintha csak szárazon lépkedett volna, és egy korty víz sem hatolt beléje, pedig meg akart fulladni. Mindebből az Úristen gondviselését kell kiolvasni, mert az ő tudta nélkül egy hajszál sem görbül meg. Ezt az embert az én elbeszélésemben történetek után még négy évig látták.”

Az 1584-es esztendő kezdetén különféle utcai rendzavarások voltak, az egyik tette le is fejezték, és fejét elrettentésül karóba húzták s a várkapu elé rakták. Mindez nem félemlítette meg a város tanulóifjúságát, hogy ne rohanja meg fegyveresen a városházát, amikor egyik társukat letartóztatták. A diákok és a polgárok között ugyanis gyakoriak voltak az összetűzések, miután az egyetem nem tartozott a városi joghatóság alá, a tanulók különféle kihágásait a polgárok nem büntethették meg, csak maga az univerzitás ítélkezhetett. A városiak most is elmentek egészen a nagyhatalmú kancellárig, azonban az egyetem rektora, a tudós teológus, Marcin Glicki úgy kiforgatta a dolgot, hogy a vétkesek végül minden büntetést elkerültek. Augusztusban a krakkóiak tanácsválasztást tartottak. Az új polgármester egyik legfontosabb rendelkezése a városrendezést érintette: Kázmér király 1475-ös rendelkezésére hivatkozva a főtéren lebontott öt vásáros bódét, amelyek túlságosan is sok helyet foglaltak el, s megnehezítették a közlekedést. Az év vége felé az udvar magas vendéget fogadott: Rómából megérkezett Báthori András kardinális, aki október 19-től egészen 1585. január elsejéig tartózkodott a városban. Innen püspöki székhelyére utazott, a távoli Warmiába. A krakkóiak egy varsói hírről sokat beszéltek: egy jóslással foglalkozó varázslót a szejm halálra ítélte. „Amikor a hóhér feléje

vágott, két fejet látott, és amikor a kötelességét akarta teljesíteni, a fejét sebesítette meg. Akkor a szőnyeggel együtt elrántották, a marsall úr hivatala meg akarta jobbitani a jogot. A király öfelsége, Báthori István azonban halálra ítélte, és ezeket a szavakat mondotta: nem megvágni, hanem levágni parancsoltuk.” A mai ember számára bizonyos dolgokat meg kell magyarázni. Ha a hóhér vágása nem sikerült, ezt a kegyelemre jogosító mozzanatnak tekintették. Meg is próbálták az elítélt megmentését. Mivel a nemesember előjoga volt, hogy szőnyegen végezzék ki, így a szőnyeget rántották el az elítélttel együtt. Báthori szójátéka azonban megpecsételte a sorsát.

Az uralkodó a varsói országgyűlésről március 16-án tért vissza Krakkkóba. A fogadás elsősorban a városi köznép számára volt terhes: „A tanácsurak kimentek öfelsége elé, a köznép pedig fegyverben állt, a Flórián kaputól egészen a Grodzka utcáig.”

Egy ez évi bűneset közvetve a város zenei életére világít rá. „Ugyanezen 1585. év május 22-én egy nemesnek elszámolnivalója volt egy muzsikussal, a németalföldi Jakabbal. Ebben az időben zenészek játszottak a városházán, minden nap a városháza erkélyén, valamint a krakkói tanácsurak számára délben az ebédhez és este a vacsorához. Ez [tudniillik a nemesember] egy bódéra mászott föl és le akarta löni a muzsikust, az ugyanis oda menekült előle. Az örrre, aki védelmébe vette, szintén rálőtt, majdnem megölte. De a mi méltóságos tanácsuraink semmit sem tettek ellene, Isten fizesse meg nekik...”

Ebben az évben a királyi udvarban is botrányos eset történt. „Ugyanebben az 1585. évben, mielőtt a király öfelsége Krakkból Szandomirba, onnan Grodnóba ment volna, s Niepolomicében volt, a király öfelsége asztali szolgálói, akik az ezüst asztalneműt készítik elő, ellopták a királyi ezüstöt a krakkói várban, amikor öfelsége Niepolomicében vadászott, és a királyi lakosztályba szolgáló kulcsait csináltatásra otthagya. Ott nem csupán az ezüstöt lopták el, hanem néhány száz portugál aranyat is. Mindezt összeszedve elmenekültek. Mikor néhány nap múlva észrevették, szigorú kutatást rendeltek el, elfogták őket; az egyik egy magyar volt, a másik egy német. A király Niepolomicéről ítélte el őket, a városba adván át őket a várból, hogy rögtön törvényt üljenek fölöttük. Mégis nagy oka lehetett annak, hogy a király öfelsége nem ítélte őket halálra, hanem a városból ismét felküldték a várba. A tolvajbástyában ültek sokáig és nagy szükségét szenvedtek. Jobban szerették volna, ha halálra ítélik őket.”

Az 1586-os évre csak ennyi bejegyzést olvashatunk: „1586-ban Báthori István, Isten kegyelméből Lengyelország királya és Litvánia nagyfejedelme, lelkét az Úristennek adta Grodnóban, Szent Luca napja előtti napon, december 12-én. Kegyes életű és harcos úr volt, amiről jobban a történészek tanúskodnak.”